

Gjestekommentar
- finansFinn Øystein
BerghHalvor
HoddevikIngvild
Borgen
GjerdeJon
MjølhusAlexandra
MorrisEspen
SirnesTrym
Riksen

Et råttent eple

Det er lurt å fjerne råtne epler fra kurven, sier ordtakinget. Men tenk om eplet er Apple.

Finans
Trym Riksen

Applene innrømmet nylig at selskapet bruker programvareoppdateringer til å redusere hastigheten i gamle mobiltelefoner. Dermed økes salget av nyere, mer lønnsomme produkter. Taktikken har gjort det amerikanske selskapet til verdens største med en markedsverdi på over 800 milliarder dollar.

«Alle vet om det, men ingen vil snakke om det. Vi har vennet oss til det og reflekterer ikke så mye over at produkter ikke holder så lenge som de kunne gjort. Vi tenker på det kanskje er naturlig at en mobil holder i to-tre år, men det finnes ingen naturlov som sier at det skal være slik», sier Mattias Lindahl, professor i industriell miljøteknikk ved Universitetet i Linköping til TT.

Når Apple holder sine populære konferanser for publikum, lyser det «Miljø» med store bokstaver på scenen. Apple

Apple og toppsjef Tim Cook (bildet) følger nobelprisvinner Milton Friedmans gamle oppfordring om å skape en hyklersk fasade for å bygge aksjonærverdier, skriver artikkelforfatteren.

Foto: Josh Edelson/AFP/NTB Scanpix

Hvis et selskap stryker på miljø og samfunn, slik Apple gjør, hva er det da som holder igjen eksklusjonen?

skryter av miljøtiltak, men skjuler at de bak kundens rygg fjernødelegger produktet for å øke nysalget og profitten. Hyklere for å øke aksjonærverdiene; hvor har vi hørt om det knepet før?

«Foretakets eneste sosiale ansvar er å øke profitten (men)

ut fra egeninteresse kan foretaket skape goodwill som et biprodukt når de bruker penger (på sosialt ansvar). Det ville være inkonsekvent av meg å oppfordre foretaksledere til å avstå fra å bygge opp en hyklersk fasade», skrev Milton Friedman, nobelprisvinner i økonomi, for 47 år siden.

Synes du Apples og Friedmans tankesett virker forkvålet? Nylig reiste Universitetet i Oxford spørsmålet om Friedman hadde rett. 40 prosent av deltagerne på Oxford-arrangementet mente at Friedman hadde rett.

Du lurer kanskje på hvordan det er mulig å kombinere Friedmans sneversynte filosofi med vanlige folks mål om å investere med sosial bevissthet?

Her kommer bokstavene ESG inn i bildet; E for Environment (miljø), S for Social (samfunn) og

G for Governance (eierinteresse). Selskaper som scorer lavt på ESG-faktorene, står i fare for å havne på ESG-analytikernes «røde liste» og utelukkes fra «sosialt bevisste» investorer og investeringsutvalg.

Det har vist seg at energi- og materialselskaper dominerer den «røde listen».

Med andre ord straffer ESG-analytikerne Apples råvareleverandører med en lav ESG-skår, mens Apple selv får toppscore. Minner ikke ESG-analytikerne litt om historien om fylleiken som lette etter nøkkelen sin under gatelykten fordi det er lysere der enn på stedet hvor nøkkelen ble borte?

Det er åpenbart at lengre holdbarhet på Apples produkter ville gitt lavere forbruk av råvarer og et bedre miljø.

Analytikere som jobber med ESG, kler imidlertid ikke av Apple; de foretrekker i stedet å

kritisere koboltprodusentene i Kongo selv om Iphonen går på koboltholdige batterier. Dermed forrykkes maktbalansen ytterligere mellom lokale råvareprodusenter og globale foretak øverst i næringskjeden.

Når selskaper lager produkter med tilsiktet lav holdbarhet, virker det også som en skatt på forbrukeren; det er en samfunnsskadelig tilkarringsvirksomhet. Hvis et selskap stryker på miljø og samfunn, slik Apple gjør, hva er det da som holder igjen eksklusjonen?

Her kommer den siste bokstaven, G, inn i bildet. G står for eierinteresse og mange lever betenkelig nok fortsatt i Friedmans fantasiverden hvor eiers eneste interesse og sosiale ansvar er å maksimere profitten. Og når det bornerte, friedmanske tankesett får dominere, er det ikke mulig i Apples tilfelle å score høyt på E (miljø) og S (samfunn) samtidig som G (eierinteresse) skal maksimeres. Dermed har Friedmans grep om G blitt den bokstaven som i realiteten kontrollerer det som skjer med E (miljø) og S (samfunn); alle ESG-bokstavene er tilsynelatende like viktige, men i realiteten er det G-en som har siste ordet.

At 40 prosent av Oxford-økonome mener Friedman hadde rett om bokstaven G, viser at dette er en gordisk knute som det vil ta tid å løse.

Hver nordmann eier Apple-aksjer for 12.000 kroner gjennom Oljefondet; det er prisen på en ny Iphone X. Gammel visdom forteller oss at det er smartest å rydde kurven for råtne epler selv om eplet er lekkert på utsiden. Men er du villig til å gi avkall på en Iphone X for å bevare resten av kurven slik at den får et bedre liv?

Trym Riksen, leder av strategisk og taktisk allokering i Formuesforvaltning

Slik velger Norge ut overføringsflyktninger

I debatten om det er etisk riktig å hente overføringsflyktninger til Norge, gjentar Eva Grinde påstanden om at Norge kun har to kriterier å velge dem ut på (DN 8. februar). UDI har faktisk åtte kriterier, hvor to av dem prioriterer kvinner og barnefamilier.

FNs høykommissær for flyktninger, UNHCR, ønsker primært at flyktninger skal returnere til hjemlandet når det blir tilrådelig. Anneprioritet er at de integreres i det landet de

oppholder seg i, og som siste utvei at de overføres til et tredje land. Det sammenfaller som oftest med hva flyktningene selv ønsker.

I ordningen med overføringsflyktninger ligger det også et solidaritetshensyn, slik at naboland til konfliktområder ikke stenger sine grenser.

Flyktninger som ønsker å bli overført til et tredje land, melder seg til UNHCRs kontorer i det landet de oppholder seg.

Fafo-forsker/NMBU-stipendiat Ingunn Bjørkhaug har noe rett i at enkelte flyktninger har større utfordringer enn andre med å komme på UNHCR sine lister. Men å si at vi skal la være å hente overføringsflyktninger fordi andre har det verre, er ikke i tråd med de konvensjonene vi har forpliktet oss til.

Justis- og beredskapsdepartementet har gitt UDI åtte kriterier for å velge ut flyktninger. De skal ha behov for internasjonal

beskyttelse og gjenbosetting. Vi skal prioritere utsatte kvinner og barnefamilier. For andre tilfeller/grupper, skal vi eventuelt prioritere de som best kan nyttiggjøre seg av kommunenes tjenestetilbud for integrering. I tillegg kommer tre kriterier for ikke å velge ut en person.

Vi ber UNHCR særlig om at de velger ut utsatte kvinner, barnefamilier og personer med utdanning og arbeidserfaring. I tillegg har vi en delkvote til blant

annet haste- og medisinske saker.

Fordi det kan bli et kapasitetsproblem for det kommunale tjenestetilbudet, kan ikke antallet personer med særlige oppfølgingsbehov være overrepresentert.

Vi tar ikke alle de svakeste, men alle vi tar, trenger et nytt land å bo i.

Hanne Jendal, avdelingsdirektør i UDI